Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları

“Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları” ne anlama gelir?

Sınai Mülkiyet Hakları patentler ve faydalı modeller, markalar, tasarımlar, coğrafi işaretler, entegre devrelerin topoğrafyaları gibi buluşları, yeni tasarımları ve özgün çalışmaları kapsar. Fikri Haklar ise edebiyat, müzik, sanat ürünleri ve görsel-işitsel ürünler, filmler, bilgisayar program ve yazılımları gibi bir eser üzerinde sahip olunabilecek maddi ve manevi hakları ve komşu haklarını ifade etmektedir. Fikri ve sınai haklarla ilgili başlıca kavramlar şunlardır: Marka: Belirli bir mal ve hizmeti diğerlerinden ayıran işaret. Patent ve Faydalı Model: Bir buluşun üçüncü kişiler tarafından izinsiz olarak üretilmesini, satılmasını, kullanılmasını veya ithal edilmesini engelleyerek buluşun sahibine tanınan tekel hakkı. Coğrafi İşaret: “Malatya Kayısısı”, “Çorum Leblebisi” gibi belirli bir bölgeden kaynaklanan ya da belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibariyle bu bölge ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren işaret.

Fikri ve sınai haklarla ilgili gümrük işlemleri açısından en çok karşılaşılan kavramlar nelerdir?

Hak Sahibi: Aşağıda tarif edilen kişiler “hak sahibi” olarak nitelendirilir:
• Fikri ve sınai hakların korunması mevzuatına göre korunması gereken haklara sahip olan kişi.
• Fikri ve sınai hakları kullanmak için yetki verilen kişi veya temsilcisi ile hak sahibinin temsilcisi.

Sahte Eşya: Aşağıda tarif edilen eşya “sahte eşya” olarak nitelendirilir:
• Ambalajı da dahil olmak üzere, yetkisiz olarak hak sahibinin aynı tip eşya için geçerli tescilli markası ile aynı ticari markayı veya esas yönleri itibariyle bu ticari markadan ayırt edilemeyen bir ticari markayı taşıyan ve bu yolla fikri ve sınai hakların korunması mevzuatına göre güvence altına alınan hakkı ihlal eder nitelikteki eşya.
• Sahte eşyayla birlikte veya ayrı olarak gümrüğe sunulan logo, etiket, stiker, broşür, kullanım kılavuzu, garanti belgesi gibi her türlü marka simgesi.
• Sahte eşyanın markalarını taşıyan ambalaj malzemeleri.

Korsan Eşya: 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine göre tescil edilmiş, telif hakkı veya bağlantılı haklar veya tasarım hakkına konu eşyanın hak sahibinin veya bu hak sahibi tarafından üretim yapılan ülkede yetkilendirilen kişinin rızası dışında kopyalanan veya bu kopyaları içeren eşya, korsan eşyadır.

Fikri ve sanayi mülkiyet haklarının korunması neden önemlidir ?

Sahte ve korsan eşya ticareti ülkelerin ekonomilerindeki doğrudan maliyet faktörlerinden biridir. Fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunamaması ülke ekonomisinde iş ve istihdam kaybı yarattığı gibi; başta sahte ilaç ve sahte gıda olmak üzere, bu kapsama giren eşya insan sağlığı üzerinde doğrudan ve ciddi bir tehdit unsurudur. Fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunması halinde;
- İnsan sağlığının ve güvenliğinin korunmasına,
-Bireylerin yeni fikirler geliştirmesine,
-Kaliteli üretimin sağlanmasına,
-Ekonomik büyüme ve istihdamın desteklenmesine,
-Teknolojik ve kültürel ilerlemenin teşvikine,
Katkı sağlanır.

Gümrüklerde fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunmasına dair bir yasal düzenleme var mıdır?

Fikri ve sınai mülkiyet haklarının gümrüklerde korunmasına ilişkin yasal düzenleme Gümrük Kanunu ve Gümrük Yönetmeliğinde yer alır. Bu düzenlemeler gümrük idaresine Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarının korumakla bağlantılı görev ve yetkiler vermektedir. 4458 sayılı Gümrük Kanununa göre, gümrük idaresi, hak sahibinin başvurusu üzerine veya re’sen hareket ederek fikri ve sınai haklar mevzuatına göre korunması gereken haklar ile ilgili olarak hak sahibinin yetkilerine tecavüz eder nitelikteki eşyanın gümrük işlemlerini durdurmaya/eşyaya el koymaya yetkilidir.

Fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunması için gümrük idaresine verilen yetkinin kapsamı nedir ?

Gümrük mevzuatındaki fikri ve sınai mülkiyet haklarını koruma yetkisi, gümrük mevzuatındaki bütün gümrük rejimleri yanında Türkiye Gümrük Bölgesinde taşıt değiştiren veya serbest bölgelerdeki eşya için de kullanılabilmektedir.

Hangi durumlar fikri ve sınai mülkiyet hakları kapsamında koruma dışında bırakılmıştır?

Aşağıda sayılan eşya fikri ve sınai mülkiyet hakları kapsamında korunmaz: -Yolcuların kendi kullanımlarına mahsus kişisel eşya, ve -Ticari nitelik taşımayan ve gümrük vergisi muafiyeti sınırları içinde kalan hediyelik eşya. Ayrıca “paralel ticaret” olarak adlandırılan durum koruma kapsamı dışındadır.

Hak sahipleri gümrük idaresine nasıl başvurur?

Fikri ve sınai mülkiyet haklarına tecavüz eder nitelikteki olduğundan şüphe duyulan eşyanın gümrük işlemlerinin Gümrük Kanunu'nun 57 nci maddesi

uyarınca durdurulması talebi, hak sahibi veya temsilcisi tarafından 26/3/2013 tarihli ve 28599 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 1/4/2013 tarihinde yürürlüğe giren Gümrük Genel Tebliği (Fikri ve Sınai Haklar) (Seri No:1) kapsamında, Bakanlığımız internet sayfasında E-İşlemler başlığı altında yer alan "Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları (FSMH) Programı" yoluyla elektronik olarak yapılmaktadır.

Hak sahibi gümrük idaresine koruma talebi için başvuru yapmışsa ne yapılır?

Hak sahibinin gümrük idaresinde kullanılan FSMH yazılımında bir koruma talebi başvurusu var ise şüphe üzerine eşyanın gümrük işlemleri durdurulur. Durdurma kararı beyan sahibi, bunların temsilcileri (ya da eşyanın zilyetliğini elinde bulunduran kişi) ile hak sahibi veya temsilcisine takip eden ilk iş günü içerisinde bildirir. Bildirimler e-posta veya faks ile yapılabilir.

Hak sahibinin Türk Patent ve Marka Kurumu'nda tescilli hakkı için gümrük idaresine koruma talebi başvurusu yoksa ne yapılır?

Hak sahibinin FSMH programında geçerli bir başvurusu olmasa bile gümrük idarelerinin ihlal şüphesi taşıyan eşyayı 3 iş günü süre ile durdurma yetkisi bulunmaktadır. Bu 3 iş günü içinde hak sahibinin FSMH programı üzerinden bir başvuru yapması ve başvurusunun kabul edilmesi gerekmektedir.

Alıkonulan veya gümrük işlemleri durdurulan eşya ile ilgili süreç nasıl yürütülür?

Alıkonulan veya işlemleri durdurulan eşya ile ilgili olarak hak sahibinin on işgünü içinde yetkili mahkemede dava açması ve ihtiyati tedbir kararı alması veya yetkili mahkeme dışında bir mahkemeden ihtiyati tedbir kararı alması ve ihtiyati tedbir kararının alındığı tarihten itibaren on işgünü içinde yetkili mahkemede dava açması ve bu durumu gösterir bir belgenin gümrük idaresine ibrazı gerekir. Bozulabilir eşyada bu süre üç işgünüdür.

Alıkonma veya durdurma süresi uzatılabilir mi?

Haklı bir mazeretin bulunması durumunda on iş günlük alıkonma veya eşyanın gümrük işlemlerinin durdurulma süresinin gümrük idaresi tarafından on iş günü daha uzatılması mümkündür. Ancak bozulabilir eşya için mevcut üç iş günlük süre hiçbir şekilde uzatılamaz.

Alıkonulan veya gümrük işlemleri durdurulan eşya ile ilgili masrafları kim karşılar?

Fikri ve sınai hakları ihlal ettiği şüphesiyle gümrük işlemleri durdurulan veya alıkonulan ve gümrük gözetimi altında depolanan eşya ile ilgili mali yükümlülükler hak sahibine aittir. Ayrıca, tahlil ve ekspertiz ücretleri ile fazla mesai ücretleri hak sahibi veya temsilcisi tarafından karşılanır.

Eşyanın fotoğrafları hak sahibine gönderilebilir mi?

Hak sahibinin yazılı ya da şifahi talebi olması halinde eşya fotoğrafları ilgili kişinin kurum e-mail adresi üzerinden başvuruda belirtilen e-mail adresine gönderilir.

Dava açılan ve ihtiyati tedbir kararı alınan eşya için nasıl işlem yapılır?

Davası açılan ve ihtiyati tedbir kararı alınan eşya ile ilgili olarak sonraki süreç mahkeme kararına göre yürütülür.

"Kolaylaştırılmış İmha" nedir?

Kolaylaştırılmış imha, münhasıran fikri ve sınai mülkiyet haklarını ihlal eden eşya ile ilgili olarak öngörülmüş müessesedir. Buna göre, gümrük işlemleri sırasında fikri ve sınai bir hakkı ihlal ettiğinden şüphe edilen eşya mahkemede dava açılmaksızın veya mahkeme kararı beklenmeksizin imha edilebilir. İmha işlemi, gümrük idaresince eşyanın gümrük işlemlerinin durdurulduğunun veya alıkonulduğunun tebliğ edilmesini takip eden on iş günü, bozulabilir eşya için ise üç iş günü içerisinde gerçekleştirilir. Kolaylaştırılmış imha için eşya veya beyan sahibinin yazılı muvafakatnamesi aranır.

Fikri ve sınai mülkiyet hakları koruması bakımından gümrük personelinin sorumluluğu ne şekilde belirtilmiştir?

FSMH İhlali gerekçesi ile gümrük idaresine yapılan başvurunun kabulü eşyanın gümrük idaresince gereğince muayene edilmeden bırakıldığı veya eşyanın alıkonulması için herhangi bir önlem alınmadığı gerekçesi ile hak sahibine tazminat hakkı doğurmaz. Ayrıca, FSMH ihlali ile mücadele kapsamında, gümrük idaresince başvuru üzerine veya re'sen hareket edilmesi nedeniyle ilgili kişilerin zarara uğramasından gümrük idaresi ve yetkilileri sorumlu tutulamazlar.

Fikri ve sınai mülkiyet hakları korunması için hak sahibinin gümrük idaresine başvurusu gerekir mi?

Fikri ve sınai hakların korunması için hak sahibinin başvurusu esastır. Ancak, hak sahibinin başvurusunun olmadığı durumlarda, hak ihlali olduğuna dair şüphe olması halinde gümrük idaresi belli bir aşamaya kadar re'sen hareket edebilmekte ve eşyanın gümrük işlemlerini durdurabilmektedir.

Not: Bu sayfada yer alan metinler, görseller ve videolar, yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup, gümrük ve dış ticaret mevzuatı hükümleri yerine geçmez. Bu sayfada yer alan bilgilerle ilgili yasal düzenleme; 4458 sayılı Gümrük Kanunu, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu ve bunlara bağlı ikincil mevzuat'ta yer almaktadır.